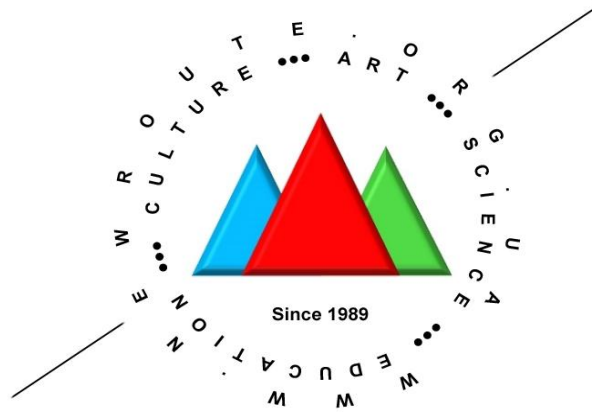

ISSN 2305-9869 (print)
ISSN 2709-1287 (online)
DOI: 10.61718/sgv

СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

2024 • Випуск 47

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ї

- Засновано 2010 року. Мультидисциплінарне наукове видання.
- Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2305-9869 (print), ISSN 2709-1287 (online).
- Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers.
- Видання отримує власний DOI. Видавництво зареєстровано у Crossref із префіксом 10.61718.
- Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індується за показниками InfoBase Index (InfoBase), h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar).
- Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації».
- Публікація у збірнику є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. Збірник не входить до переліку фахових видань України. Збірник є мультидисциплінарним науковим виданням.
- Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989).
- E-mail: sgvisn@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua.
- У збірнику розміщуються наукові публікації за наступною тематикою: освіта, фізична культура, спорт, культура і мистецтво, релігієзнавство, історія, археологія, філософія, культурологія, журналістика, філологія, богослов'я, економіка, політологія, психологія, соціологія, міжнародні відносини, суспільні комунікації, соціальна робота, соціальне забезпечення, регіональні студії, публічне управління, адміністрування, право, цивільна та національна безпека, кібербезпека, облік, оподаткування, фінанси, банківська справа, страхування, менеджмент, маркетинг, підприємництво, торгівля, біржова діяльність, легка промисловість, видавництво, поліграфія, готельно-ресторанна справа, туризм.
- Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.
- Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Сучасні тенденції соціально-гуманітарного розвитку суспільства», 27 березня 2024 р., м. Харків, Україна. Розміщення публікації автора у збірнику є підтвердженням участі автора у конференції.
- За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (6 годин – 0.2 ECTS credits).
- Сертифікати оприлюднюються за адресою <https://www.newroute.org.ua> (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, СГ НТМ «Новий курс» (головний редактор).

Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.

Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну.

Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, Донбаська державна машинобудівна академія.

Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Доброер Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент, Національний університет «Одеська політехніка».

Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій.

Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Мукачівський державний університет.

Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології, Харківська гуманітарно-педагогічна академія.

Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соц. ком., доц., Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет.

Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

Кучин Павло Захарович, заслужений артист України, Харківська державна академія культури.

Кучина Тетяна Ігорівна, магістр з маркетингу, СГ НТМ «Новий курс» (відповідальний секретар).

Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.

Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет.

Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка.

Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, Європейський університет.

Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара.

Стефанішин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент, Західноукраїнський національний університет.

Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент, Рівненський державний гуманітарний університет.

Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського.

Тополевський Віктор Юрійович, кандидат педагогічних наук, доцент, Харківська державна академія культури.

Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент, Національна музична академія імені П. І. Чайковського.

Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з держ. упр., канд. медичних наук, професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».

Цвігатий Вячеслав Григорович, канд. істор. наук, доц., засл. працівник освіти України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.

Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор, Національна академія управління.

УДК 009:3(082)

С69 Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. – Вип. 47. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2024. – 108 с.

© СГ НТМ «Новий курс», 2024

© Автори, 2024

Наукове видання

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ВІСНИК

Збірник наукових праць

Випуск 47

○○○

Видання українською та англійською мовами

ISSN 2305-9869 (print)

ISSN 2709-1287 (online)

DOI: 10.61718/sgv

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

○○○

Відповідальний секретар – Кучина Т. І.

Формат 60x90 1/8, А4

Гарнітура «Times New Roman»

Авторські аркуші – 12

○○○

Видавець СГ НТМ «Новий курс»

Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна

Тел.: +380962250903, +380500301905

Telegram, Viber: +380970440309

Сайт: www.newroute.org.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції: ДК № 8013 від 22.11.2023.

Зареєстровано у Global Register of Publishers

ЗМІСТ

Стор.

<i>Гудима Мирослава Мирославівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО МІСЦЕ ПРЕДСТАВНИКІВ У СУБ'ЄКТНОМУ СКЛАДІ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА	... 5
<i>Байбула Юрій Володимирович</i> ПАРАФІЯ СВЯТО-МИХАЙЛІВСЬКОГО ХРАМУ СЕЛА НЕСВІЧ: ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ДО ПЦУ	... 6
<i>Шпак Світлана Григорівна, Гузик Ірина Юріївна</i> ДЕЗАДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	... 12
<i>Акімов Андрій Володимирович</i> ПОЛІТИКА МІЛІТАРИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	... 13
<i>Сергеев Олександр Андрійович</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ З УРАЖЕННЯМИ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ	... 15
<i>Kozenkova Vladyslava</i> KEY VALUE DRIVERS OF ENTERPRISE AND THEIR ASSESSMENT	... 18
<i>Ищенко Микола Ігорович</i> ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР	... 21
<i>Коротич Ірина Володимирівна</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ	... 22
<i>Буца Оксана Василівна</i> УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНИМИ ПОТОКАМИ	... 23
<i>Цихуляк Іван Михайлович</i> КОНФЛІКТОГЕННІ ФАКТОРИ РЕЛІГІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ: ВІД ІДЕАЛУ ДО РЕАЛЬНОСТІ	... 25
<i>Вовк Єва Олександрівна, Качур Карина Дмитрівна</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ АГРОФОРМУВАНЬ	... 27
<i>Лисенко Олена Вікторівна</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОЇ ГАЛУЗІ М. ДНІПРО	... 29
<i>Миколайчук Олег Іванович</i> ВОЄННА ПОЛІТИКА РОСІЇ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРІ	... 35
<i>Оленіна Олена Юріївна</i> ХАРКІВСЬКА ШКОЛА ЖИВОПИСУ В КОЛЕКЦІЇ ХАРКІВСЬКОГО ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ	... 40
<i>Підлісна Ольга Вікторівна</i> ХАРКІВСЬКИЙ ХУДОЖНИЙ МУЗЕЙ НА ПЕРЕДОВИХ ПОЗИЦІЯХ СЬОГОДЕННЯ	... 41
<i>Пугач Валерія Сергіївна, Гербич Людмила Анатоліївна</i> ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ДОРОГОЦІННИМИ МЕТАЛАМИ В БАНКАХ	... 43
<i>Медейчук Олександра Миколаївна, Сахневич Інна Андріївна</i> ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ І ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ	... 44
<i>Вархоева Вікторія Олександрівна</i> ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ГРУПОВОЇ ДИНАМІКИ НА ІНДИВІДУАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ	... 51
<i>Микитенко Вікторія Володимирівна</i> НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА У ПОВОЄННІЙ РОЗБУДОВІ СИСТЕМИ СТАЛОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ	... 53
<i>Глушко Євгенія Володимирівна</i> ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ	... 61
<i>Блажко Ірина Олександрівна, Булатнікова Вікторія Володимирівна</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕФЛЕКСІЇ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ	... 62
<i>Мусіна Оксана Юріївна, Лисенко Юлія Валеріївна</i> УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕСИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У ЗАКЛАДІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	... 63

<i>Полякова Юліана Юріївна</i> КОСТЯНТИН БИЧ-ЛУБЕНСЬКИЙ – ЖУРНАЛІСТ І МУЗИЧНИЙ КРИТИК ХАРКОВА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	... 65
<i>Самохіна Наталія Анатоліївна</i> СИНТЕЗ МИСТЕЦТВ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ЗАСІБ	... 69
<i>Підопригора Інеса Віталіївна</i> РЕЛІГІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	... 71
<i>Одреховська Катерина Анатоліївна</i> ОСВІТА – БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОЦЕС	... 72
<i>Кліса Крістіна Іванівна, Штерр Діана Іванівна</i> ПОРТРЕТ НЕВІДОМОГО ЄПІСКОПА	... 73
<i>Валькова Галина Василівна</i> ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	... 76
<i>Асланов Стеллас Антипович, Коба Василь Васильович</i> ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	... 81
<i>Козубовська Ірина Василівна, Клопотар Катерина Олександрівна</i> ДЕЯКІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ В США	... 82
<i>Милян Жанна Іванівна</i> ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ НА РУБЕЖІ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ	... 83
<i>Каракуркчі Ганна Володимирівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: АСПЕКТ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА	... 84
<i>Кир'ян Ірина Вікторівна</i> ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ, ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ	... 87
<i>Асланов Стеллас Антипович, Рішко Сергій Іванович</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗНАЧЕННЯ ЕТНОПОПІЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ЗАГРОЗАМ	... 89
<i>Герасимова Ванда Ігорівна</i> ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	... 90
<i>Кобець Валентина Леонідівна</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ	... 91
<i>Порожна Світлана Геннадіївна</i> МИСТЕЦЬКЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В УКРАЇНІ	... 98
<i>Попова Лілія Михайлівна</i> СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ – ЦЕ НЕ ПРОСТО ПРОПАГАНДА, ЦЕ БОРОТЬБА ЗА СВІТОГЛЯДИ	... 99
<i>Литвиненко Павло Олександрови</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМАМИ ЗНАТЬ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	... 101
<i>Кирпича Тамара Володимирівна, Давидова Тетяна Анатоліївна</i> РОЛЬ НАВЧАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ФОРМУВАННІ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У	... 103
<i>Надь Марія Андріївна</i> ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	... 106

Чессера, Сайфуліної) та системи індикаторів (наприклад, система Бівера). Однак, ці методи оцінюють минулі показники і не враховують нефінансову інформацію та зовнішні ризики, такі як політичні ризики.

В наслідок повномасштабного військового вторгнення в Україну є невизначеність з обсягами виробництва продукції, має місце ризик пошкодження або втрата виробничих активів позичальника, тому прогноз робити дуже складно.

Таким чином, в кризових умовах банки повинні створити власну комплексну систему оцінки позичальників на основі так званих інтелектуальних аналітичних методів, що забезпечують виявлення, вимірювання, моніторинг і зниження кредитного ризику. Обрані банківські методики повинні враховувати індивідуальні особливості та втілювати диференційований підхід до оцінки кожного позичальника, забезпечуючи належний рівень якості кредитного портфеля.

Джерела

1. Дем'яненко М. Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України. Економіка АПК. 2014. № 11. С. 5.
2. Дзюблук О. В., Прийдун Л. М. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2015. 295 с.
3. Малій О. Г. Використання багатфакторного дискримінантного аналізу в процесі оцінювання кредитоспроможності. Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Харків: ХНТУСГ, 2017. Вип.185. С. 259-268.
4. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» від 11.06.2018 № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18>.
5. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник. [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с.
6. Стецюк П. А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2009. 370 с.
7. Rozhko O. D., Marenych T. H., Onegina V. M., Belyayeva L. A., Maliy O. G. Bank Credit in Financial Provision of Agricultural Enterprises. Financial and credit Activity: Problems of Theory and Practice. Vol. 4. No 31. 2019. P. 41-51.

Лисенко Олена Вікторівна
Кандидат економічних наук, доцент
ORCID: 0000-0002-3203-8690
Дніпровський гуманітарний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННОЇ ГАЛУЗІ М. ДНІПРО

Ресторанне господарство є перспективним напрямком підприємницької діяльності. Можна побачити, що ресторани та кав'ярні не тільки вижили під час останніх важких років, але пристосувалися та збільшили обсяги прибутків. Ці заклади зробили ставку на впровадження змін та новизну, на створення саме концептуальних закладів харчування. Але більшість з них орієнтується перш за все на смачну та здорову їжу. Та перед сучасними закладами харчування постають питання змінення цін на страви та відповідну зміну попиту відвідувачів. Чи зможуть клієнти оплачувати зростаючі чеки і чи не призведе збільшення цін до відмови частини гостей від відвідування цих закладів.

Теоретичні, методологічні та організаційні аспекти діяльності закладів громадського харчування знайшли відображення в наукових працях В. В. Архіпова, М. П. Мальської, О. В. Яшина, Т. В. Шталь, О. В. Кот, А. С. Дядіна та ін. Методи статистичного аналізу та прогнозування розвитку підприємств окреслено в роботах С. Ф. Покропівного, В. В. Вітлінського, О. І. Черняка, Г. О. Черноус, Г. Мінцберга, Дж. Куїна, С. Гошала, Джеймс К. Ван Хорна, Ваховича Джона М. Але для ресторанного господарства поєднання аналізу змінення цін на страви і розмір середнього чеку (тобто можливість споживачів оплачувати рахунок в закладі харчування) та безкризового розвитку ресторанної галузі потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в статистичному аналізі ціни середнього чеку в ресторанах м Дніпро та цін на обрану певну страву і прогнозування розвитку ресторанних закладів.

При проведенні дослідження використовувались такі методи, як: методи теоретичного узагальнення, групування, порівняння, синтезу та метод аналізу показників динаміки просторових та часових рядів. Для прогнозування розвитку ресторанного господарства м. Дніпро на найближчі періоди застосовано метод екстраполяції.

Розглянемо дані про відомі заклади харчування (ресторани та кав'ярні) м. Дніпро. Звернемо увагу на їх особливості, розмір середнього чеку та на вартість страви «Борщ український». Страва може мати іншу назву та відрізнитися складом. Також вона належить національній українській кухні, тобто не в кожному закладі харчування пропонують в меню саме її. Дослідимо змінення цін на цю популярну страву.

Такахулі [8]. Ресторан грузинської кухні, де основними кулінарними інструментами є величезна дров'яна піч, кам'яний мангал та тандир на дровах. Всі страви готуються на дровах з фруктових дерев. Ресторан має два бари з великим вибором вин, коньяку та коктейлів. Грає жива музика.

Середній чек: 500-800 грн.

Репортер [9]. Ресторанний комплекс. Розміщується у триповерховій будівлі, де на нижньому поверсі – паб, на першому – кав'ярня, на другому – ресторація, на третьому – кінозал, є літня тераса. Меню – європейська кухня. Пропонується винна карта та дитяче меню.

Середній чек: 500-800 грн.

Артист [10]. Кафе-ресторан. Триповерховий заклад складається з кількох залів – «Кафе», «Зимовий сад», «Їдальня». Також є літня тераса. Меню – страви європейської та української кухні, надається велика винна карта. *Середній чек: 400-700 грн.*

3 меню гарячих страв: Борщ український з пампушками та часником – 125 грн.

Папа Карла [11]. Кафе. Інтер'єр закладу витримано в стилі комунальної квартири. Меню – традиційні страви слов'янської кухні, передбачено сезонне меню.

Середній чек: 400-700 грн.

3 меню гарячих страв: Товариш Борщ – 79 грн.

Ra-Si-JuCafe [12]. Ресторан сучасної французької кухні. Інтер'єр витримано у стилі французького Провансу. Меню – французька кухня. Подають салати, супи, десерти, є сезонне меню. У теплий час відкрито літню терасу.

Середній чек: 300-500 грн.

Абазур [13]. Ресторан європейської кухні. Окрім основного зала має літній майданчик. Меню – страви європейської кухні, а також є гриль-меню. Стейки – «фішка» закладу.

Середній чек: 300-600 грн.

Coast [14]. Ресторан на набережній Дніпра з гарним краєвидом на лівий берег та Монастирський острів. Особливість закладу – цікава подача страв, різноманітне меню на основі різних світових традицій, елітна карта вин.

Середній чек: 500-800 грн.

3 меню гарячих страв: Борщ український з пампушками – 175 грн.

Bartofish [15]. Рибний ресторан. У меню представлені рідкісні морські делікатеси – морський дракон, морський півень, камбала, риба-меч.

Середній чек: 300-500 грн.

Камелот [16]. Ресторан у середньовічному стилі. Заклад має простору залу із затишним каміном, є літній майданчик. Меню – страви європейської кухні, авторської кухні, подаються страви із морепродуктів. Є гриль-меню, елітні види алкоголю та багата сигарна карта.

Середній чек: 500-800 грн.

3 меню гарячих страв: Борщ з гусака з язиком – 390 грн.

Барон Розгуляєфф [17]. Ресторан із власною пивоварнею. Меню – європейська та баварська кухні де представлено м'ясні страви, німецькі рульки, ковбаски власного приготування. У закладі передбачені дві основні зали, дві банкетні, є літня тераса та караоке-зал.

Середній чек: 300-600 грн.

3 меню гарячих страв: Український борщ – 158 грн.

Поплавко [18]. Ресторан, розташований на воді, завдяки чому саме звідси видно обидва береги Дніпра. На першому поверсі знаходиться ресторан, на другому – банкетна зала. Меню – страви європейської кухні. Ресторан також має барну карту з цікавими пропозиціями. Є кальян-меню.

Середній чек: 300-500 грн.

3 меню гарячих страв: Борщ український – 179 грн.

Мануфактура [19]. Сімейний ресторан для некурців. Кухня – європейська, східноєвропейська, українська. В ресторані – безкоштовний Wi-Fi, Можливо відвідування ресторану з хатнімитваринами.

3 меню гарячих страв: Борщ – 110 грн.

Балувана Галя [20]. Варенична. Національна кухня в сучасній авторській інтерпретації. Усі страви готують з натуральних і свіжих продуктів місцевого походження. Головний акцент зроблено на різноманітності вареників ручного ліплення з солоними й солодкими начинками. Особливістю закладу вважається наявність справжньої дров'яної печі.

3 меню гарячих страв: Борщ з часником та квасолею – 54 грн.

Хутір [21]. Інтер'єр ресторану оформлений в традиційному українському стилі, де як елементи декору виділяються рукодільні килимки, рушники, вишиванки, розмальовані глечики та тини з соломи. Меню включає класичну українську кухню. Фірмові страви – борщ з пампушками, вареники з вишнею, сковорідка домашніх ковбасок. В алкогольній карті є фірмові настоянки «Медовуха» та «Хріновуха».

3 меню гарячих страв: Борщ хуторський с пампушками – 115 грн.

Смак [22]. Сімейне кафе. В кафе вечорами грає жива музика. Працює караоке-бар, місткістю до 30 осіб. В кафе є Wi-Fi. В літку працює тераса на 100 місць, кальяний бар та літній кінотеатр, де на зручних

диванах можуть розміститися понад 20 осіб. Меню закладу складають страви європейської та української кухні. Акцент зроблено на стравах зі свинини, яловичини, курки, кролика і птиці, а також на стравах з трьох видів риби, які готують на мангалі.

З меню гарячих страв: Український борщ – 100 грн.

Корона [23]. Ресторан. Інтер'єр витримано в стилі сучасної класики – білі, кремові й оливкові відтінки, елегантні меблі, кришталеві люстри, картини в стилі Прованс. В ресторані є бенкетний зал та кілька зон – обідня, лаунж з м'якими меблями, територія розваг з білим фортепіано, зона бару. Меню – популярні страви європейської, французької та італійської кухні.

З меню гарячих страв: Борщ український з телячою грудинкою – 85 грн.

Зведемо отримані дані в таблиці 1.

Таблиця 1

Вартість середнього чеку ресторанів

	Ресторан (кафе)	Середній чек, грн. min	Середній чек, грн. max	Середній чек, (Середнє арифметичне, грн.)
1	Pa-Si-Ju	300,0	500,0	400,0
2	Bartofish	300,0	500,0	400,0
3	Поплавок	300,0	500,0	400,0
4	Абазур	300,0	600,0	450,0
5	Барон Розгуляєфф	300,0	600,0	450,0
6	Артист	400,0	700,0	550,0
7	Папа Карла	400,0	700,0	550,0
8	Такахулі	500,0	800,0	650,0
9	Репортер	500,0	800,0	650,0
10	Coast	500,0	800,0	650,0
11	Камелот	500,0	800,0	650,0

Джерело: [8-23]

Зобразимо графічно змінення вартості середнього чеку по ресторанах м. Дніпро (рис. 1).

Рис. 1. Змінення вартості середнього чеку в ресторанах м. Дніпро. Джерело: [8-23]

Ресторани та заклади харчування, які пропонують українську та європейські кухні завжди мають в меню страву «Борщ український». Вона дещо відрізняється за складом продуктів та ціною, але розглянемо цю пропозицію з точки зору змінення ціни для споживача. Розмістимо дані в порядку від мінімальних цін до максимальних (табл. 2.) та побудуємо регресійні моделі змінення цін і прогноз щодо цього процесу.

Таблиця 2

Ціна страви «Борщ український» в закладах харчування м. Дніпро

№	Ресторан (кафе)	«Борщ український», ціна грн.
1	Балувана Галя (варенична)	54,0
2	Папа Карла	79,0
3	Корона	85,0
4	Мануфактура	110,0
5	Смак	110,0
6	Хутр	115,0
7	Артист	125,0
8	Coast	175,0
9	Камелот	390,0

Джерело: [10, 11, 14, 16, 19-23]

Регресійний метод аналізу визначає аналітичну форму зв'язку між варіацією ознак x (номер ресторану в списку) і y (ціна страви у відповідному ресторані) та змальовує щільність зв'язку між цими ознаками. Моделі (у вигляді рівнянь) не будуть репрезентативними тому що важко прогнозувати ціни на популярні страви. Крім того просторово-часовий ряд цих цін є невеликим. Але уявлення про певні кризові процеси (завищення ціни і падіння попиту саме на такі страви) відповідні моделі змальовують. Чим ближче графічно процес змінення цін до графіку експоненційної функції, побудованого на основі обраного просторово-часового ряду, тим більше ознак кризового розвитку ситуації підняття цін на обрану страву. Тобто, підняття цін призведе до падіння попиту на страву та відмову від відвідування закладу харчування.

Це можна побачити при розгляді аналітичних рівнянь (трендів) та коефіцієнтів детермінації кожного типу тренду. Тренд є постійною та повторюваною частиною рівняння яка визначаються методом найменших квадратів, де залежна змінна – y , а незалежна – x (або t)=1, 2, ..., n . Окрім тренду рівняння містять ще декілька складових, а саме [1, с.104]: циклічні коливання ряду та випадкову складову. Найбільш достовірне рівняння обирається перебором основних форм тренду та розрахунку в кожному випадку коефіцієнта детермінації R^2 . Чим ближче R^2 до одиниці, тим краще регресія апроксимує емпіричні дані.

Використовуючи засоби Microsoft Excel побудуємо регресійну модель на основі лінійного тренду [1] (рис. 2).

$$y_t = a + bt$$

Загальне рівняння лінійного тренду:

Де: y — ендогенна змінна (залежна); $x(t)$ — пояснювальна змінна (незалежна), в цьому випадку — просторовий компонент; a, b — фіксовані параметри.

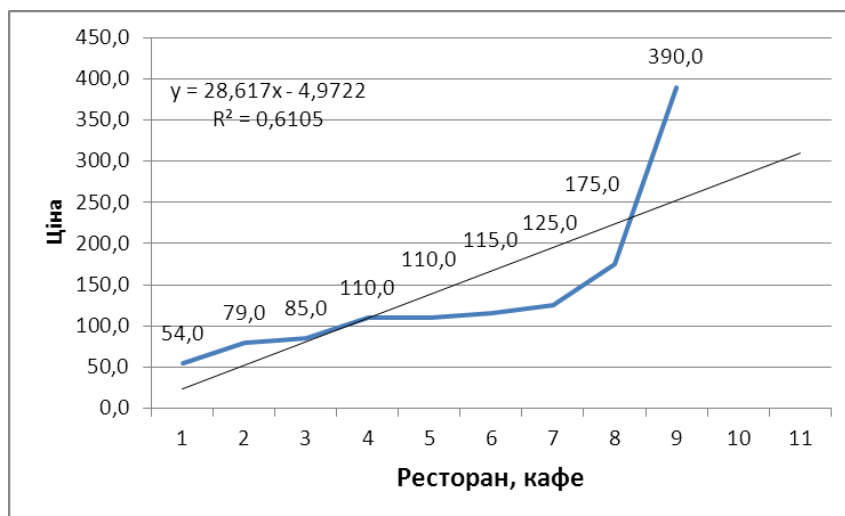

Рис 2. Рівняння регресії змінення цін на страву. Лінійний тренд. Джерело: [10,11,14,16,19-23]

Рівняння тренду: $y = 28,617x - 4,970$

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,6105$

Регресійна модель на основі експоненційного тренду (рис. 3).

Загальне рівняння експоненційного тренду: $y_t = e^{a+bt}$ або $y_t = e^{a-bt}$

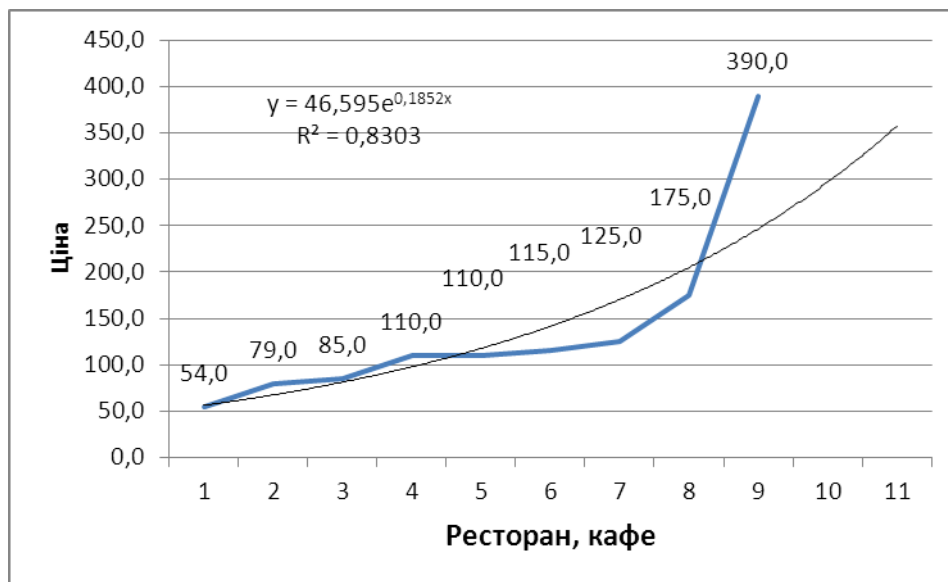

Рис 3. Рівняння регресії змінення цін на страву. Експоненційний тренд. Джерело: [10, 11, 14, 16, 19-23]

Рівняння тренду: $y = 45,595e^{0,1852x}$

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,8303$

Регресійна модель на основі логарифмічного тренду (рис. 4).

Загальне рівняння логарифмічного тренду: $y_t = a \ln t + b$

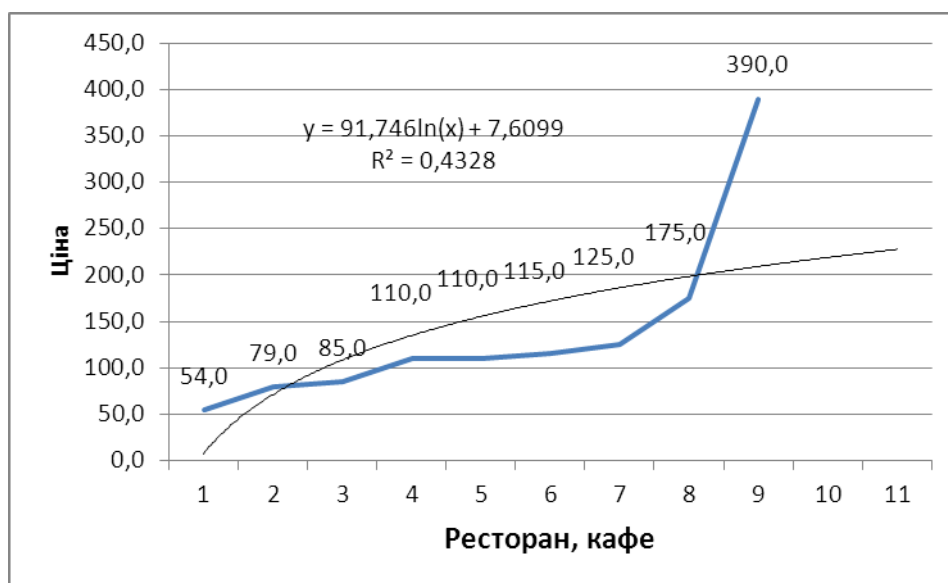

Рис 4. Рівняння регресії змінення цін на страву. Логарифмічний тренд. Джерело: [10, 11, 14, 16, 19-23]

Рівняння тренду: $y = 31,746 \ln(x) + 7,6099$

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,4328$

Регресійна модель на основі степеневого тренду (рис. 5).

Загальне рівняння степеневого тренду: $y_t = a \cdot t^b$

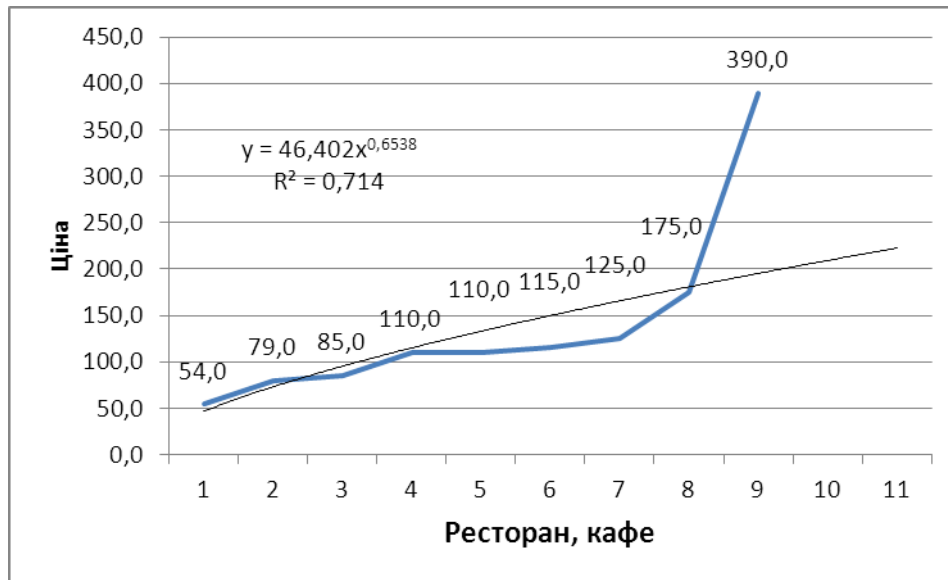

Рис 5. Рівняння регресії змінення цін на страву. Степеневий тренд. Джерело: [10, 11, 14, 16, 19-23]

Рівняння тренду: $y = 46,402x^{0,6538}$

Коефіцієнт детермінації: $R^2 = 0,714$

Найбільш достовірне рівняння обирається за максимальним значенням коефіцієнту детермінації.

Найбільший коефіцієнт детермінації має експоненційний тренд $R^2 = 0,8303$. Наступний за значенням —

коефіцієнт детермінації степеневі функції $R^2 = 0,714$. Це говорить про те, що функція змінення цін на обрану страву зростає не лінійно, тобто не плавно, а стрімко і це є ознакою певних кризових явищ. Таке стрімке змінення ціни може мати негативні наслідки для відповідних закладів харчування. На рисунку 2 та на рисунку 3. функція змінення цін перетинає графіки ліній тренду в точці 8 (Ресторан Coast, ціна на страву — 175 грн.). Саме починаючи з цієї ціни попит на обрану страву може бути незначним або відсутнім. Але, треба враховувати, що існує контингент клієнтів, для яких ця ціна не буде значною. Тобто, ресторани та інші заклади харчування при приготуванні страв та встановленні ціни на них повинні вивчати ринок своїх споживачів, їх купівельну спроможність та ретельно планувати свою діяльність.

Джерела

1. Антонова Л. В., Ляховець О. О. Економетрика. Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв : ЧДУ ім. П. Могили, 2011. 232 с.
2. Гапоненко Г. І., Євтушенко О. В., Шамара І. М., Холодок В. Д. Основні тенденції розвитку ресторанного господарства України в сучасних умовах. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Вип. 14, 2021. С. 132-141.
3. Лисенко О. В. Моделювання забезпечення достатнього рівня фінансування операційного періоду підприємств: автореф. дис. ... канд. економ. наук: 08.00.11. Київ. КНУ ім. Т. Г. Шевченко, 2019. 22 с.
4. Реєстр свідочств про встановлення категорій готелям. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=17c151ac-65a4-40c8-8f5b>
5. Аналіз стану та визначення тенденцій соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області та її адміністративно-територіальних одиниць за 2014-2018 роки. URL: https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/analizStanuTaviznachennjaTendenciy_2019.pdf
6. Паспорт Дніпропетровської області. URL: https://adm.dp.gov.ua/pro-oblast/dnipropetrovshina/pasport-oblasti_rozshirenij.pdf
7. Головне управління статистики у Дніпропетровській області, 2021. URL : www.dnprstat.gov.ua
8. Такахулі. URL: <https://takakhuli-dnipro.ps.me/>
9. Репортер. URL: <https://reporter.dp.ua/ru/restaurant>
10. Артист. URL: <https://tipymenu.com/uk/dnipro/restaurant/artyst-artist-dnopr>
11. Папа Карла. URL: <https://tipymenu.com/ru/dnipro/restaurant/papa-karla-dnopr>
12. Pa-Si-JuCafe. URL: <https://tomato.ua/dnopr/restaurants/pa-si-ju>

13. Абажур. URL: <http://delivery.abazhur.dp.ua/>
14. Coast. URL: <https://coast.dp.ua/ru/menu#39>
15. Bartofish. URL: <https://tipymenu.com/ru/dnipro/restaurant/bartofish>
16. Камелот. URL: http://camelot-dp.com.ua/i/menu/01_general/menu.pdf
17. Барон Розгуляефф. URL: <http://razgulyaeff.com.ua/kitchen/>
18. Поплавок. URL: <https://poplavok.choiceqr.com/online-menu/section:kuhnya>
19. Мануфактура. URL: <https://www.manurestaurant.com/menu/>
20. Балувана Галя. URL: <https://tomato.ua/ua/dnepr/restaurants/varenychna-baluvana-halyadn/menu>
21. Хутір. URL: <https://tomato.ua/ua/dnepr/restaurants/khutor/menu>
22. Смак. URL: <https://tomato.ua/ua/dnepr/restaurants/smakdzhincharadze>
23. Корона. URL: <https://tomato.ua/ua/dnepr/restaurants/korona-hall/menu>

Миколайчук Олег Іванович

ORCID: 0009-0001-0416-3128

Національний університет оборони України

Науковий керівник: Дерикот Олександр Юрійович, Національний університет оборони України

ВОЄННА ПОЛІТИКА РОСІЇ НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Статтю присвячено визначенню цілей, інструментів та перспектив російської військової політики на пострадянському просторі. Розглянуті «зони привілейованих інтересів», питання «уявних загроз», бажання домінування та збільшення військового потенціалу. Ключові слова: пострадянський простір, військовий потенціал, зона привілейованих інтересів, уявні загрози, регіональні амбіції, ОДКБ.

Після російсько-грузинської війни та початку військової реформи в 2008 році важливість військових засобів у зовнішній політиці росії зростає. Особливо це стосується пострадянського простору, де сходяться життєво важливі безпекові інтереси москви та їх регіональні амбіції. Росія тут переслідує три цілі: вона хоче відвернути загрози, забезпечити своє панування в регіоні та обмежити простір для маневру зовнішніх акторів, таких як США, НАТО чи Китай. При цьому керується підходом, який полягає у зміцненні можливостей одностороннього проектування сили, розширенні двостороннього та багатостороннього співробітництва.

Баланс російської військової політики на пострадянському просторі неоднозначний. Сьогодні значно модернізовані збройні сили російської федерації (рф) можуть охоплювати широкий спектр операцій і чинити політичний тиск шляхом демонстрації сили. З іншого боку, спроба москви встановити односторонню залежність через військову співпрацю виявилася лише частково здійсненою. Як в політичній та економічній сферах, так і у військовій сфері очевидно, що прагнення рф до зони впливу суперечить реальності все більш диференційованої території. Втручання в Україну посилює цю тенденцію, оскільки навіть досить близькі союзники Росії у військовому альянсі ОДКБ тепер виявляють більший скептицизм у співпраці з великим сусідом.

Цілі, інструменти та перспективи. Пострадянський простір знаходиться в центрі невирішеного конфлікту навколо конфігурації європейського порядку безпеки. Водночас, тут найпомітніше посилення значущості військових засобів у зовнішньополітичній інструментарії росії. Хоча рф використовувала свої збройні сили в Молдові (1992), Грузії (1992-1994) і Таджикистані (1992) ще в 1990-х роках, це були обмежені «миротворчі» операції. Втручання в Грузію в серпні 2008 року стало сигналом про початок нового етапу.

Вперше після закінчення холодної війни рф очолила міждержавну війну, щоб забезпечити свої претензії на регіональну гегемонію та провести «червоні лінії» проти «західних гравців». Цій меті також служило таємне втручання в Україну з 2014 року.

Військова політика росії на пострадянському просторі полягає у відверненні загроз, контролі регіону та обмеженні простору для дій зовнішніх гравців. Щоб досягти цього, рф дотримується трирівневого підходу, який полягає у зміцненні її можливостей одностороннього проектування влади, а також її двосторонніх і багатосторонніх механізмів підключення. Військова реформа, яка проводиться з 2008 року, посилює існуючу перевагу російських збройних сил. Реформа суттєво модернізувала її арсенал і підвищила боєготовність збройних сил. Крім того, з 2008 року рф розширила свою передову присутність у регіоні. У результаті, російські збройні сили мають хороші можливості для проведення широкого спектру операцій у регіоні – від врегулювання криз до боротьби з тероризмом і нетрадиційними та звичайними війнами – для здійснення політичного тиску шляхом надійної «демонстрації сили».

З іншого боку, спроба рф створити однобічну залежність шляхом двосторонньої та багатосторонньої співпраці не була повністю життєздатною. За винятком Грузії, Молдови та України (з 2014 року), усі пострадянські країни співпрацювали з рф в питаннях озброєнь, підготовки та навчань. Однак вона може розвивати модель співпраці лише з тими територіями та державами, які залежать від військового «захисту» росії та не мають альтернативних партнерів. Це стосується сепаратистських територій Абхазії, Південної